

Visiegroep BUITENGEBIED

Projectplan

27 mei 2020

1. Aanleiding

1.1 Inleiding

We hebben in onze toekomstvisie de ambitie uitgesproken om in ons beleid ruimte te creëren voor opkomende inwonersinitiatieven. Ook uit het door de raden aangenomen amendement blijkt het belang van samen met stakeholders uitwerking geven aan onze visie. Deze ambitie vraagt een verdere uitwerking. Wat betekent dit nu en hoe gaan we dit vormgeven? Wat is de rol van bestuurders (in het bijzonder de portefeuillehouders van de beide gemeenten) en welke stakeholders betrekken we hierbij?

Verdiepen van de toekomstvisie

In de lijn van onze visie willen we dit niet als gemeente alleen bedenken, maar samen met onze inwoners. Om die reden kiezen we voor visiegroepen waarin naast ambtelijke vertegenwoordigers ook vertegenwoordigers uit de samenleving deelnemen. Met elkaar gaan zij voorstellen en adviezen doen aan de colleges en raden over de wijze waarop participatie in de breedste zin van het woord vorm en inhoud krijgt in de nieuwe gemeente Maashorst. Concreet betekent dit dat we de volgende groepen instellen:

- Visiegroep participatie;
- Visiegroep economie
- Visiegroep zorg;
- Visiegroep wonen;
- Visiegroep buitengebied.

Iedere visiegroep gaat aan de slag met het uitwerken van de wijze waarop de nieuwe gemeente vorm en inhoud geeft aan de in de toekomstvisie omschreven ambities. Samen doen staat hierbij centraal. Het is niet de bedoeling aan de voorkant al te veel beperkingen op te leggen aan deze visiegroepen. We staan juist open voor allerlei nieuwe ideeën en experimenten, mogelijk zelfs al op weg naar de herindeling.

Projectplan

In dit projectplan staat omschreven met welke opdracht de visiegroep Buitengebied van start gaat, wat het beoogde resultaat is, hoe de groep te werk gaat, welke stakeholders op welke wijze worden betrokken en wanneer welke resultaten worden opgeleverd. Dit projectplan wordt (samen met de andere plannen) besproken met de beide raden. Ook begeleidt deze visiegroep de (voorbereiding op de) besluitvorming rondom dit vraagstuk.

1.2 Uitgangspunten

In de toekomstvisie voor de nieuwe gemeente Maashorst is een aantal uitgangspunten opgenomen ten aanzien van het thema Buitengebied. Deze kunnen als volgt worden samengevat:

- Het buitengebied is een fijne plek voor iedereen en hier voelen we ons samen verantwoordelijk voor (Herindelingsadvies, pagina 45)

- Willen we ook een volgende generatie boeren een kans geven, dan blijft ruimte voor ontwikkeling nodig, want stilstand geeft geen perspectief voor de toekomst. Innovatieve e/o duurzame praktijkoplossingen zijn belangrijk.
- De Maashorst en zijn omgeving biedt potentie voor recreatiebedrijven en agrarische bedrijven die zich willen verbreden. De gemeente biedt ontwikkelruimte hiervoor en pakt haar rol in promotie.
- We zijn zuinig op de natuur en op de kenmerkende karakteristieken van de verschillende gebieden.
- We maken ruimte voor nieuwe functies die leiden tot kwaliteitsverbetering.
- Deze punten worden verder uitgewerkt in een omgevingsvisie.

Participatietraject

In het herindelingsproces om tot de nieuwe Maashorst gemeente te komen (o.a. festival, consultatieronde, zienswijzen) is het Buitengebied als thema besproken.

Tijdens de thematafels op 24 juni 2019 is ook het thema Buitengebied aan bod gekomen. Aanwezigen noemden de volgende aspecten:

- Economische impuls voor kern vanuit vitaal buitengebied (winkels, horeca)
- Oudere kernen zijn ontstaan uit boerenbedrijven = relatie kern – buitengebied
- Overheid niet plannen aan regels toetsen, maar regels aan plannen / zijn maatregelen haalbaar en leveren ze iets op
- Je ziet het buitengebied veranderen, dit kan leiden tot conflicten
- Bewoners kernen weten niet wat er allemaal speelt in het buitengebied. Hebben wel een mening (vaak negatief)- dialoog is noodzakelijk
- Agrarische sector wordt geraakt door ziekten en strengere maatregelen
- Boeren moeten ruimte krijgen om te kunnen veranderen
- Meer begrip voor situatie agrariër.
- Recreatie in buitengebied promoten

Op 12 september 2019 is een consultatieronde gehouden. Een van de thema's was het Buitengebied. Daarbij kwamen de volgende aandachtspunten naar voren:

Kansen en aandachtspunten thema *Het buitengebied: een fijne plek voor iedereen*

Dit thema leverde een aanzienlijk aantal aanvullende reacties op. Deze reacties zijn verre van eenduidig. De één wil meer ontwikkelruimte voor boeren, de ander wil juist kleinschaliger landbouw. De één wil meer ruimte voor recreatie, de ander is beducht voor massatoerisme. De één wil meer ruimte voor nieuwbouw, de ander ageert tegen luxe woningen voor mensen van buiten. Sommigen willen de natuur verder versterken, anderen zien de benodigde investeringen liever aan iets anders besteed. Deze betrokkenheid en tegenstellingen onderstrepen wat dat betreft de noodzaak om te werken aan het buitengebied, als gebied in transitie waar nagedacht moet worden over het samengaan van oude en nieuwe functies.

In de zienswijzeprocedure hebben we geen input ontvangen op het thema Buitengebied.

1.3 Vertrekpunt

In beide gemeentes is het ruimtelijk beleid ten aanzien van het buitengebied vastgelegd in de structuurvisie/omgevingsvisie en bestemmingsplannen. Onderdeel van het bestemmingsplan zijn bijvoorbeeld ook de Landschapsinvesteringsregeling en de Beleidsnotitie Bebouwingsconcentraties.

Aanvullend op de structuurvisie/omgevingsvisie en bestemmingsplannen zijn onder andere het Maashorst Manifest en het landschapsbeleidsplan.

In 2019 is de gemeente Landerd gestart met de voorbereidingen van een nieuwe omgevingsvisie voor het buitengebied van de gemeente. Ten behoeve van dit traject zijn er al participatiebijeenkomsten georganiseerd, waarin hieronder genoemde thema's zijn besproken.

In de zomer van 2018 is de gemeente Uden gestart met het opstellen van een visie op Lankes. De buurtschap zat beleidsmatig tussen beleid voor bebouwde kom en buitengebied in, waardoor initiatieven stagneerden. In de nieuwe visie geeft de gemeente aan hoe ze wil omgaan met ontwikkelwensen in de buurtschap Lankes. Centraal in deze visie staat de term 'meerwaarde-creatie'. Daarbij is het belangrijk dat een nieuwe ontwikkeling niet alleen op perceelniveau iets toevoegt, maar voor de buurtschap als geheel. Dat doen we door te werken met een keuzemenu en kwaliteitsomschrijvingen. Hierdoor anticipeert de visie Lankes op de werkwijze van de Omgevingswet en biedt het handvatten om initiatieven goed af te wegen. De bewoners en eigenaars van Lankes zijn nauw betrokken geweest bij het opstellen van de visie. Ook de gemeenteraad is intensief betrokken geweest. Op 5 maart 2020 is de visie vastgesteld door de gemeenteraad

Hierboven wordt al gerefereerd aan de omgevingswet die binnenkort in werking zal treden. Onderdeel van deze omgevingswet is dat op 1 januari 2024 de omgevingsvisie gereed moet zijn. De gemeenten Uden en Landerd streven ernaar de voorbereidingen hiervoor zodanig te treffen dat de nieuwe gemeente deze omgevingsvisie al op 1 januari 2023 gereed heeft, 1 jaar na de formele samenvoeging. Opgemerkt moet worden dat de huidige themagerichte benadering van de visiegroepen in tegenstelling staat tot noodzakelijke integrale benadering die een omgevingsvisie vraagt.

In het buitengebied zijn reeds een aantal grote thema's actueel en zullen enkele andere thema's in de toekomst vraagstukken en dilemma's opleveren, waaronder:

- Landbouw
- Volksgezondheid en milieu
- Landschap en biodiversiteit
- Recreatie
- Natuurontwikkeling (NNB/EVZ)
- Klimaatadaptatie / droogtebestrijding
- Energietransitie (RES)
- Veiligheid
- Wonen

Vanuit de Nationale OmgevingsVisie (NOVI) zijn de zandgronden in Oost-Brabant en Noord-Limburg aangesteld als een zogenoemd NOVI-gebied in verband met de opgave van de transitie landbouw. Onder andere vanuit de Regio Noordoost Brabant en AgriFoodCapital wordt hier op ingespeeld. Een onderdeel hiervan is Agroproeftuin de Peel, waarvan een proeflocatie is gelegen nabij de rotonde

Middenpeelweg/Peelweg/Nieuwedijk op de grens Landerd/Uden. Daarnaast wordt ook onderzoek gedaan naar vormen van kringlooplandbouw en innovatieve stalsystemen in de veehouderij.

2. Opdracht en resultaat

2.1 Opdracht

Het formuleren van bouwstenen en handvatten op het thema buitengebied, die als input kunnen dienen voor door de nieuwe gemeente te formuleren geharmoniseerd beleid, waaronder de omgevingsvisie.

Daarbij is het wenselijk dat de stappen die met stakeholders worden doorlopen passen binnen/aansluiten bij de werkwijze van de omgevingsvisie van de nieuwe gemeente Maashorst.

2.2 Resultaat

Het resultaat van deze visiegroep is:

1. het doorlopen van een gezamenlijk proces met stakeholders over vraagstukken en dilemma's in het buitengebied;
2. bouwstenen en uitgangspunten voor de nieuwe gemeente ten aanzien van het thema Buitengebied (die als input kunnen dienen voor de omgevingsvisie).

Vanwege de omvang en diversiteit van het thema Buitengebied is het niet reëel om in dit traject alle aspecten van het Buitengebied te betrekken en te doorgronden. Er zijn een drietal opties besproken om de visie voor het buitengebied op te pakken:

1. We kiezen één thema, bijvoorbeeld transitie landbouw, waarbij we meer de diepte ingaan. Dan denken we aan de subthema's kringlooplandbouw, stoppers/sanering/omschakeling, invulling VAB's, nieuwe verdienmodellen, gezondheid (en geur en fijnstof).
2. We gaan samen met stakeholders bespreken of we in ons buitengebied onderscheid kunnen maken in gebied. Waarbij de vele wensen en thema's die in het buitengebied spelen, op hoofdlijnen betrokken worden. Qua gebieden denken we niet specifiek aan afgebakende gebieden, maar bijvoorbeeld meer aan schillen rond de natuurgebieden en de dorpen. Dichtbij de natuurgebieden en de dorpen hebben we een ander buitengebied voor ogen, dan meer aan de randen van de gemeenten.
3. We pakken een gebied welke voor Uden en Landerd vergelijkbaar zijn en bevragen de stakeholders in dat gebied op wat zij bedoelen/willen met een buitengebied: een fijne plek voor iedereen? En hoe zorg je ervoor dat wat jij doet/wilt, ook zorgt voor een fijne plek voor je buurman en de andere bewoners/ondernemers in jouw omgeving.

Alle drie de opties hebben duidelijk hun beperkingen. Wij kiezen ervoor om optie drie verder op te pakken, omdat deze het meeste recht kan doen aan de uitkomsten uit het participatietraject van de toekomstvisie voor de nieuwe gemeente Maashorst.

In eerdere participatietrajecten (onder andere in het kader van de omgevingsvisies) is namelijk al regelmatig aan betrokkenen gevraagd wat zij belangrijk vinden, dat willen we niet gaan herhalen. Van uit deze participatietrajecten weten we welke thema's spelen (zie paragraaf 1.3) en welke belangen daarin strijdig zijn (bijvoorbeeld: volksgezondheid en intensieve landbouw, natuur en toerisme/recreatie). We willen ons ook niet richten op één thema, gezien daarmee geen recht gedaan wordt aan de uitkomsten uit het participatietraject van de toekomstvisie.

Als gebied kiezen wij de voormalige LOG-gebieden Graspeel & Odiliapeel welke bijna grenzen aan elkaar en vergelijkbare problematiek kent. Deze Log-gebieden zijn ten behoeve van de reconstructie opgericht om ontwikkelingsruimte te bieden voor intensieve landbouwbedrijven. Ook in de huidige beleidsdocumenten zijn deze gebieden primair bedoeld voor de agrarische sector. In de loop der tijd heeft dit ook geleid tot vestiging en ontwikkeling van grotere veehouderijbedrijven in deze gebieden. Echter blijft er ook sprake van een diversiteit aan functies (o.a. wonen, recreatie en overige niet agrarische bedrijvigheid), dit heeft onder andere ook geleid tot problemen en weerstand onder inwoners. Daarnaast zijn (agrarische)bedrijven in ontwikkeling. Sommige bedrijven willen innovaties doorvoeren en/of uitbreiden en dat willen we ook faciliteren. Andere bedrijven zoeken naar nieuwe invulling, die niet altijd passen bij het huidige beleid in deze gebieden. De vraag is dan ook of de in het verleden ingezette beleidsrichting nog wel wenselijk en houdbaar is. In dit gebied ligt ook de proeftuinlocatie van Agroproeftuin de Peel.

Binnen de gemeentegrenzen van Landerd is er nog een LOG-gebied. Dit LOG-gebied is gelegen tussen Reek en Schaijk. In dit gebied is echter minder sprake van functiemenging zoals we die in de genoemde gebieden kennen.

Kortom: dit gebied leent zich ervoor om met bewoners en ondernemers in gesprek te gaan wat zij zien als een fijne plek voor iedereen en hoe men zich hiervoor samen kan inzetten. Hiermee gaan we een dialoog aan waarin begrip en gezamenlijke doelen centraal staan.

2.3 Afbakening

Zoals in paragraaf 1.3 besproken, kent het buitengebied vele belangrijke thema's. We kunnen niet alles doen, en daarbij komt dat het ook niet strategisch is om nu alles toe doen, omdat er op middellange termijn ook wordt gestart met het vormgeven van de omgevingsvisie. Uitgangspunt daarbij is dat het resultaat van deze visiegroep input oplevert voor de omgevingsvisie.

Wat doen we wel:

- Om het behapbaar te maken is voor het buitengebied gekozen om te kiezen voor één van de drie opties.

Wat doen we niet:

- We maken geen omgevingsvisie voor het Buitengebied;
- We gaan ons niet focussen op één thema;
- We gaan ons niet richten op het gehele buitengebied;

De visiegroep stelt voor om de procesuitvoering van het betrekken van stakeholders aan een daarvoor gespecialiseerde partij uit te besteden. Daardoor krijgt de visiegroep meer tijd om inhoudelijk met de thema's aan de slag te gaan. Mogelijk geldt dat ook voor andere visiegroepen en kan er samen opgetrokken worden.

3. Aanpak

3.1 Stappen en planning

Stappen

Door deze visiegroep wordt een aantal stappen doorlopen:

1. Inventarisatie vigerend beleid

Er wordt per gebied een inventarisatie gemaakt van relevant vigerend beleid. Daarbij worden verschillen (en overeenkomsten) tussen Uden en Landerd inzichtelijk gemaakt.

2. Stakeholderanalyse

We richten ons op de bewoners, ondernemers, grondeigenaren in deze gebieden. We richten ons dus duidelijk niet op indirecte stakeholders zoals belangenorganisaties, verenigingen of overheidsinstanties.

3. Gesprekken/dialogoog

Met bovengenoemde stakeholders gaan we de gesprekken aan. Nader uitgewerkt zal moeten worden op welke manier we dit vorm kunnen geven, zeker in relatie met eventuele coronamaatregelen die dan nog gelden.

4. Opstellen notitie resultaten dialoog / concept visie

Kansen en knelpunten kunnen er worden geïdentificeerd, waarbij de rode draden uit het dialoog als bouwstenen en uitgangpunten kunnen worden verwoord. Deze kunnen uiteindelijk worden meegegeven in een overdracht aan de nieuwe gemeente.

5. Terugkoppeling met stakeholders

6. Uitkomsten verwerken in definitieve notitie/visie

Planning

Wanneer	Wat
Q2 2020	1. Inventarisatie van vigerend beleid
Q3 2020	2. Stakeholderanalyse
Q4 2020 & Q1 2021	3. Gesprekken/dialogoog met stakeholders
Q2 2021	4. Uitwerking van notitie
Q3 2021	5. Terugkoppeling in Gezamenlijke bijeenkomst
Q4 2021	6. Definitieve notitie/visie

Deze resultaten en stappen dienen te passen binnen (de werkwijze van) de omgevingsvisie van de nieuwe gemeente Maashorst.

3.2 Samenstelling en werkverdeling

De visiegroep Buitengebied is samengesteld uit een aantal bestuurlijke en ambtelijke betrokkenen, waarbij rollen en verantwoordelijkheden zijn verdeeld:

Visiegroep lid	Functie/organisatie	Rol/ verantwoordelijkheid binnen visiegroep
Franko van Lankvelt	Wethouder Uden	Bestuurlijk trekker
Hans Vereijken	Wethouder Landerd	Bestuurlijk betrokken
Dolf Derks	Adviseur Ruimte – Landerd	Ambtelijk project lid - contactpersoon
Maartje Rijkers	Adviseur Landelijk gebied – Uden	Ambtelijk project lid – notuleren
Wim Althuizen	Adviseur Groen en Natuur - Uden	Ambtelijk project lid

Leden van de visiegroepen dragen elk bij aan de uitvoering van dit plan van aanpak. De ambtelijke vertegenwoordigers dragen onder andere zorg voor het inventariseren van beleid, verzamelen van input (externe ontwikkelingen, landelijk of Europees beleid- en regelgeving, etc.), organiseren gesprekken met stakeholders en formuleren op basis daarvan eerste uitgangspunten/bouwstenen voor de visie. De portefeuillehouders denken onder andere mee op basis van voorstellen vanuit de ambtelijke vertegenwoordiging, geven (voorkeurs)richtingen mee en signaleren bestuurlijke en politieke vraagstukken.

3.3 Participatie

We gaan in dialoog met stakeholders in het Buitengebied. We hebben een eerste inventarisatie gemaakt. Deze wordt in de stakeholdersanalyse verder uitgewerkt. De wijze waarop we stakeholders betrekken moet nog nader uitgewerkt worden.

Stakeholders Buitengebied
Bewoners, ondernemers en grondeigenaren in de betreffende gebieden

3.4 Doorlooptijd

Deze visiegroep rondt zijn werkzaamheden af in het najaar van 2021, waarbij de resultaten worden gebundeld en overgedragen aan de nieuwe gemeente.

3.5 Capaciteit en middelen

De visiegroep Buitengebied vraagt naast de inbreng van de projectleden een projectbegeleider die het proces en het participatietraject kan begeleiden. Daarbij bewaakt/begeleidt de projectbegeleider het proces en het participatietraject. De overige projectleden kunnen zich dan richten op de inhoud.

Omdat alle visiegroepen hier waarschijnlijk mee te maken hebben achten wij het kansrijk om één projectleider voor alle visiegroepen aan te stellen. Deze projectleider kan dan ook waken voor de noodzakelijke afstemming/integraliteit tussen de visiegroepen.

De ambtelijke capaciteit is sterk afhankelijk van de ondersteuning die geleverd kan worden. Er van uitgaande dat er een projectleider aangesteld wordt is de verwachte ambtelijke inzet ca. 100 uur per lid (op jaarbasis).

Daarnaast zijn financiële middelen mogelijk nodig om bijeenkomsten te organiseren met stakeholders. Hiervoor verwachten wij € 5.000 (stelpost) nodig te hebben.

3.6 Belanghebbenden

Extern

Zie stakeholdersanalyse

Intern

De thema's Economie, Zorg en Wonen hebben overlap met het grotere thema Buitengebied. Het is van belang gedurende dit traject op de hoogte te zijn van de opbrengsten van de visiegroepen op deze thema's. Anderzijds is het ook zinvol om deze visiegroepen op de hoogte te houden van de opbrengsten van deze visiegroep.

3.7 Medezeggenschap

Nvt

3.8 Vervolg

Deze notitie kan dienen als bouwsteen voor de omgevingsvisie en als kaders voor de nieuwe gemeente Maashorst.